

Oslo 2009-10-16

Oslo kommune, Plan- og bygningssetaten
 Postboks 364 Sentrum
 0102 Oslo

KUV's Høringsuttalelse til utkastet til overordnet arkitekturpolitikk.

Generelt

Vi er glade for at det utarbeides en samlet, overordnet arkitekturpolitikk. Det er nedlagt et stort og profesjonelt arbeid i utkastet. Dette er omfattende og mangesidig, og er et viktig fremskritt. KUV's kommentar går på forskjellige nivåer, og er gitt fra den alminnelige innbyggers ståsted. Noen av de forhold vi foreslår er kanskje allerede med.

En overordnet politikk på dette området kan inneholde svært mange forskjellige elementer, fra byutvikling, ren byrom - arkitektur, bebyggelsesstrukturer, planlegging og lokalisering av monumentalbygg, offentlige bygg, næringsbygg, boligbygg etc., teknisk og sosial infrastruktur og tiltak for begrenning av energiforbruk, til trafikkløsninger. Om arkitektonisk utforming av de enkelte bygg står det ikke så mye, vi kommer tilbake til dette.

Det er viktig å avgrense emnet på en slik måte at dokumentet får ønsket bruksverdi. Utkastet omhandler, og formulerer strategier for alle de nevnteforhold, og dette synes vi er fruktbart og bra. Flere sentrale emner er dekket av egne selvstendige bestemmelser, men tas likevel inn i dokumentet. Disposisjon av stoffet, og kapittelinnstillingen er bra og logisk, men vi har noen forslag også til dette.

Utkastet behandler ikke Småhusområdene eller høyhusproblematikk, de er utelatt fordi de er styrt av egne bestemmelser. Småhusplanen ble vedtatt av Bystyret i mars 2006. Samtidig ble det vedtatt at den skal stå uendret i minst 5 år, så her er det verken mulig eller nødvendig å gjøre større endringer. Det forligger også en høyhusplan, med egne bestemmelser. Vi synes begge disse emnene er viktige for helheten, og at de burde nevnes i dokumentet. Strategi om høyhus har vel direkte sammenheng med sentrale deler av byutviklingen.

Det er brukt mange faguttrykk i utkastet, og selv om de er forklart og definert, gjør de av og til dokumentet vanskelig tilgjengelig, selv for lesere med faglig bakgrunn. Uttrykk som bærekraft, innovasjon og kvalitet går igjen mange steder. Begrepet kvalitet er vel ikke mulig å definere entydig for ikke-tallfestede forhold, og bør vel ikke brukes som mål for arkitektorens grad av vellykkethet.

Mulige justeringer/forbedringer

* **Hensynet til omgivelser:** Begrepet arkitektur har flere definisjoner, og underavsnittet Begreper på side 6 gjengis noen av dem. Det står blant annet at god arkitektur ”må ta hensyn til de tre begrepene skjønnhet, stabilitet og brukbarhet”, og dette er sikkert riktig. Men vi mener at det også må tas hensyn til omgivelser, eksisterende eller fremtidige. Vi mener at en strategi for arkitektur må ha med seg denne fjerde dimensjon, og at dette bør fremgå tydelig. All eiendom har eiere, men ting som skjer i det offentlige rom berører og angår alle, det offentlige rom må derfor sies å være felleseie.

* **Arealdisponering:** I de føydale samfunn disponerte ledelsen alle innsatsfaktorer, og gjorde hva de ville. I Norge er det annerledes. Skal en styre byutviklingen, må en selvsagt først ha konkrete planer for ønsket videreutvikling for byen, fordelt på større eller mindre byggeområder, og deretter eventuelt skaffe disposisjons- eller råderett. Dette skjer enten ved overtagelse eller oppkjøp, ved å lage systemer for samarbeide med grunneiere, eller kombinasjoner.

Områdene rundt Rådhuset og Nasjonalteateret er eksempel på oppkjøp. Resulterte er blitt svært vellykket, med store offentlige rom, med lys, luft og utsikt, og etter hvert også folkeliv. Det kostet, men dette tok man seg råd til. Bjørvika er eksempel på samarbeid mellom tre offentlige grunneiere. Dette er jo ikke ferdig, og resultatet er ikke klart. Men vi frykter at økonomisk press har styrt prosjektet mer enn byutviklings – og trivselskriterier. Dette har blant annet ført til at forholdet mellom næringsbygg og boliger er blitt betenkelig høyt med tanke på å skape en levende bydel, med siktlinjer etc. Økonomi er selvsagt et viktig element i styringen, men må ikke bestemmes for mye i forhold til ønsket om trivsel og levende by, som er avgjørende viktig for befolkningen i mange generasjoner. Det endelige resultatet for Bjørvika sammenliknet med Rådhusstrøket må være en viktig erfaring for fremtidige prosjekt.

Spørsmålet omkrig midlertidig råderett over byggegrunn berører flere av kapitlene i forslaget, men er ikke noe eget innsatsområde. Kanskje det bør bli det?

* **Bebyggelsesstruktur, gatestruktur, åpne plasser og siktlinjer:** Opplegg for, og hensynet til slike forhold må vel være situasjonsbetinget og graderes etter viktighet. Mye av det som bygges i årene fremover er deler av Fjordbyen, og strategien bør vel inneholde retningslinjer mht gatebredder, kvartalsstørrelser og andre siktlinjer til vannflater etc.

* **Medvirkning og politisk behandling, pappmodeller:** Det er svært vanskelig, selv for fagfolk, å visualisere og forstå det praktiske resultat av et utbyggingsprosjekt ut fra vanlige papirtegninger. Derfor er det nødvendig med modeller, i korrekt målestokk, som også viser de nærmeste omgivelsene. Vi vet at dette ofte gjøres, og det er svært bra. Men det skjer ikke alltid, selv for prosjekt av noe omfang. Vi håper at dette gjøres til regel.

* **Infrastruktur, sosial, teknisk og transportløsninger:** Dette er beskrevet i Innsatsområde 5. Dette er et område hvor man opplever svikt i alt for mange tilfeller, kanskje særlig ved fortetting og ved knutepunktsutbygging, men også ved andre byggeprosjekt. Det bygges og fortettes uten at det er satt av plass og ressurser for barnehaver og skoler, og uten at det er trafikk-løsninger, vann/avløp eller nettkapasitet for el-forsyning. Resultatet er blant annet at en beslaglegger formelle eller uformelle grønne lunger. For nye tiltak kan dette unngås ved å stille betingelse ved godkjennelse, og håndheve disse. I allerede utbygde strøk bør mangelen på lokaler og tomter for sosial infrastruktur prøves løst ved kjøp, slik at en unngår å legge beslag på grønne lunger, referer forslaget fra Bjørnar Johnsen.

* **Kollektivtransporttilbud** er en viktig del av byutviklingen og infrastruktur, med ringvirkninger. Det er gjort store fremskritt for å etablere brukbart og derved konkurransedyktig kollektivtilbud, blant annet gjennom Oslopakkene. T-banen har fått en frekvens som er svært bra, men store områder ligger utenfor disse

tiltakene, f. eks. de som sogner til NSB lokaltrafikk - linjer. Dette er kanskje en "sidelinje" for arkitekturpolitikken, men helt sentral for byutviklingen. Kan NSB eller Oslo sporveier drive lokaltrafikk med T-banefrekvens på noen av Jernbaneverkets togskinner?

***Gode forslag under Høringsseminaret tirsdag 13-10:** Vi støtter Bjørnar Johansens forslag til etablering av "vegbruer" over gateplan slik at gaten frigjøres for parkering etc, og "penthouse - barnehaver" på egnede bygg i sentrale byområder.

***Arkitektonisk utforming og høyder av de enkelte tiltak:** Utkastet ønsker prinsipielt ikke å detaljstyre utformingen av tiltak, og dette er vi enig i. Styringen bør skje ved å sette opp generelle rammebetingelser for utforming, og utlysning av arkitekturkonkurranser. Vi mener at en viktig del av rammebetingelsene bør være krav om at nye tiltak skal hensynta omgivelsene.

Det er imidlertid mange vesensforskjellige situasjoner, med forskjellig behov for styring:

- For et nybygg som oppføres på en ledig plass i en sammenhengende rekke av fasade i et kvartal, burde det kreves tilpassing til de øvrige byggene i fasaden, spesielt vindusplassering og høyder.
- Nybygg som utgjør ledd i en serie av bygninger i et byrom bør ha krav om å vise slektskap med det eksisterende
- Frittliggende nybygg eller nye kvartaler bør styres mht bebyggelsesstruktur og høyde.

Figuren på side 46. synes vi er en god beskrivelse av rammebetingelse, et prinsipp som burde kunne brukes på andre krav. Ellers vil vel styringen skje gjennom åpne eller lukkede konkurranser, gjerne med medvirkning fra allmennheten, som ved Tjuvholmen.

Som tidligere sagt, dokumentet er omfattende, og noen av disse merknadene er kanskje allerede med. Dette kan bety at de kunne tydeliggjøres ytterligere i teksten.

Med hilsen

Eivind Bødtker
Styreleder

Torkild Thurmann-Moe
Leder av Reguleringsutvalget